

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ДИРЕКТИВ ЄС У ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Імплементация екологічних директив Європейського Союзу в національне законодавство України є важливим напрямом адаптації права України до стандартів ЄС. Цей процес спрямований на підвищення рівня екологічної безпеки, покращення якості природного середовища та виконання зобов'язань України в межах Угоди про асоціацію. Впровадження положень директив у галузі управління відходами, охорони водних ресурсів, промислових викидів та оцінки впливу на довкілля сприяє формуванню системи сталого розвитку та інтеграції України до європейського екологічного простору.

Ключові слова: екологічне право, директиви ЄС, імплементація, євроінтеграція, довкілля, управління відходами, сталий розвиток.

Abstract

The implementation of EU environmental directives into Ukrainian legislation is a crucial step in adapting the national legal system to European standards. This process aims to enhance environmental safety, improve the quality of the natural environment, and fulfill Ukraine's commitments under the EU-Ukraine Association Agreement. The transposition of directives in the areas of waste management, water protection, industrial emissions, and environmental impact assessment contribute to sustainable development and the integration of Ukraine into the European environmental space.

Key words: environmental law, EU directives, implementation, European integration, environment, waste management, sustainable development.

Вступ

Гармонізація законодавства України з правом ЄС є основою Угоди про асоціацію та стратегічним напрямом державної політики[1]. Метою імплементації є не просто формальне копіювання норм, а досягнення європейських екологічних стандартів та перехід до екологічно збалансованого розвитку.

Починаючи з 2017 року проводиться активна політика екологізація законодавства України в рамках Угоди про асоціацію з ЄС. Одними з перших нормативно-правових актів, ухвалених у процесі гармонізації національного законодавства України із законодавством Європейського Союзу, стали Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017 р.)[2] та Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018 р.)[3].

Зазначені нововведення суттєво сприяли удосконаленню процесів планової діяльності та загалом підвищили ефективність системи планування регіонального розвитку в Україні.

Результати дослідження

Також одним із нових нормативно-правових актів у сфері екологічної політики, ухвалених з метою наближення національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, є Закон України «Про управління відходами» (2022 р.) [4]. Яскравим прикладом є Закон «Про управління відходами», який прийшов на заміну Закону України «Про відходи».

Метою впровадження цього нового Закону є необхідність введення нормативно-правового регулювання в галузі управління відходами, що відповідає вимогам наближення національного законодавства до європейського. Основною особливістю цього закону від попереднього є те, що

основою його є ієрархія управління відходами, як це передбачено Рамковою директивою про відходи (2008/98/ЄС)[8]. Ця п'ятиступенева ієрархія базується на пріоритеті запобігання утворенню відходів, повторного використання, рециклінгу, інших видів утилізації та, в останню чергу, видалення. Також у Законі про управління відходами зазначено про посилення відповідальності підприємств за утворені ними відходи, що є основою європейського принципу «забруднювач платить». Оскільки зазначений закон було прийнято відносно нещодавно, його реалізація ще не набула повної практичної дії, а результати впровадження наразі залишаються малопомітними. Україні потрібно запровадити в законодавство 200 директив і регламентів Європейського Союзу, пов'язаних з екологією[6].

Наслідками реалізації екологічних норм ЄС в законодавство України стали Основні засади (стратегія) державної екологічної політики на період до 2030 року [5], Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року, Концепція реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища в Україні[7]. 4 листопада 2025 року Європейська комісія оприлюднила Звіт у рамках пакета розширення за 2025 рік щодо прогресу України. І у цьому звіті зазначено, що основними проблемами, пов'язаними зі здатністю України слідкувати за подальшим необхідним узгодженням та належним впровадженням законодавства ЄС у сфері довкілля та клімату, є обмежений адміністративний потенціал, фінансові обмеження та затримки з прийняттям законодавства.

Висновки

Отже, ухвалення законодавчих актів, спрямованих на імплементацію екологічних директив ЄС, стало важливим кроком на шляху гармонізації національного екологічного законодавства з європейськими стандартами. Основна їхня особливість полягає у впровадженні нових, прогресивних екологічних принципів, таких як: ієрархія управління відходами, інтегроване дозвілля, НДТМ, що спрямовані на мінімізацію антропогенного навантаження на довкілля та раціональне використання ресурсів. Закон закладає підґрунтя для формування нової екологічної політики, заснованої на принципах відповідальності, екологічної безпеки та ефективності ресурсів.

Разом із тим, практична реалізація положень законів стикається з рядом викликів. Зокрема, війна в Україні значно ускладнює впровадження ефективної системи через збільшення обсягів відходів та обмежені фінансові й технічні можливості громад та держави. Незважаючи на всі проблеми, необхідно робити все можливе, щоб втілені зміни в законодавство працювали ефективно для забезпечення екологічного відновлення і збереження наявних ресурсів для майбутніх поколінь.

Таким чином, подальший розвиток системи управління довкіллям в Україні потребує комплексного підходу, поєднання зусиль держави, місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості. Лише за умови належної координації, фінансування та підвищення екологічної свідомості можна досягти реального переходу до європейських екологічних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода; Україна. 27 червня 2014. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/984_011(дата звернення: 08.11.2025)
2. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» : Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2059-19> (дата звернення: 09.11.2025).
3. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» : Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>(дата звернення: 09.11.2025).
4. Закон України «Про управління відходами» : Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2320-20> (дата звернення: 09.11.2025).

5. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» : Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2697-19> (дата звернення: 09.11.2025).
6. Україна має імплементувати в законодавство дві сотні екологічних директив і регламентів ЄС : матеріал сайту ZMINA. Центр прав людини від 13-08-2024. Електронний ресурс: URL <https://zmina.info/news/ukrayina-maye-implementuvaty-u-zakonodavstvo-dvi-sotni-ekologichnyh-dyrektyv-i-reglamentiv-yes/> (дата звернення: 09.11.2025).
7. Савченко А. М. Імплементція екологічних норм ЄС в законодавство України як елемент сталого екологічного розвитку / А. М. Савченко // Освіта для сталого майбутнього: екологічні, технологічні, економічні і соціокультурні питання. 2023. С. 44-47. Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури. Електронний ресурс: URL: https://er.knuid.edu.ua/bitstream/123456789/26234/1/OSM_2023_%D0%A0044-047.pdf (дата звернення: 09.11.2025).
8. ЗАКОН УКРАЇНИ Про охорону навколишнього природного середовища Директива Європейського Парламенту і Ради (2008). Директива 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 р. про відходи та про скасування деяких директив. Доступно за адресою https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_029-08#Text

Квітка Олександр Сергійович – студент групи ТЗД-23б, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, **e-mail:** sanya.ray2005@gmail.com.

Науковий керівник: **Ковальчук Іван Васильович** – доктор філософії у галузі права, старший викладач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, **e-mail:** ivankovalchuk@vntu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7467-5317>

Kvitka Oleksandr S. – student of group TZD-23b, Faculty of Construction, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, **e-mail :** sanya.ray2005@gmail.com

Scientific supervisor: **Kovalchuk Ivan V.** – Senior Lecturer of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: ivankovalchuk@vntu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7467-5317>